

GRISCHUN

Contestà 75% dal paintg d’alp

La stad èn vegnids testads 20 paintgs dal Grischun e Glaruna – 18 da quests dad alps. Da quellas provas ha l’examinaziun mus-sà che 75 % na sajan betg en urden scriva l’Uffizi per la segirez-za da victualias dal chantun Grischun. In labor ha intercuri las provas da paintg sin la qualidad microbiologica e chemic-fisica-la. Cun prender provas tant da l’alp sco er dals posts da vendita en las valladas vegn era validada la chadaina da sfradentar.

Gronda sfida da lavurar schuber

Sin las alps vegnia lavurà cun simpels instruments, declera il chemicher chantunal *Matthias Beckmann* envers SRF. Perquai saja ina gronda sfida da lavurar schuber e pir en il labor vesian ins scherms che na tutgan betg en il paintg. Tals scherms sajan u directamain malsanadaivels ubain ch’els possian lavagar il paintg. Ils resultats na muntian dentant betg che tut ils pro-ducts na sajan betg buns, relativescha *Matthias Beckmann*. Ils responsabels stoppian dentant dar dapli atenziun a l’igièna e la chadaina da sfradentar. (rtr/fmr)

GRISCHUN

L’economia grischuna è pronta da spargnar energia

La gronda part dals manaschis grischuns è pronta da spargnar ener-gia. Quai mussa ina retschertga actuala da l’organisaziun tetgala da l’economia grischuna tar bun 360 manaschis. Spargnar vulan els cunzunt tar l’illuminaziun, il stgaudament ed apparats electricis. Impurtant è per ils blers da producir dapli energia uschè svel- sco pussaivel per segirar il provediment. Senza avair pli gronds donns economics pudessan las fatschentas spargnar 10% fin 20% energia. Radund la mesadad prendess era part ad in program da cussegliaziun per manaschis co spargnar energia sch’ina part dals custs vegniss surpiagliada. Ils pli gronds quitads a las interpresas fan ils auts pretschs da l’energia, la dumonda sch’i dat insumma avunda energia e las mesiras pussaivlas dal stadi. En cas d’ina mancanza d’energia duess il stadi be far propostas e betg decretar scumonds. Las in-terpresas sappian il meglier nua e co ch’i fa senn da spargnar, hai num en ina communicaziun. (rtr/fmr)

VISCHNANCAS CUN TSCHAINS D’AUA

Andy Kollegger è il nov president da la cuminanza d’interess

Andy Kollegger.

FOTO MAD

Andy Kollegger è il nov president da la cumi-nanza d’interess da las vischnancas conces-siunaras grischunas. Il giurist è vegnì elegi sco successur da *Not Carl* a la radunanza generala a Cuira. La cuminanza d’in-teress sa basa sin las vischnancas che sur-vegnan tschains d’aua. Ensemen represchen-tan ellas lur interess en la politica e publicitad tras la cuminanza. Ils delegads da las vischnancas concessiunaras èn sa radunads cun ils delegads e las delegadas da las vischnancas pitschnas grischunas. In dals temas principals: Co nizzegiar e bajegiar ora la forza solara en las regiuns alpinas. (rtr/fmr)

LA CIFRA DAL DI

42 606
interpresas

èn vegnidas fundadas l’onn 2019. Quai tradescha ina gra-fica d’infurmaziun da l’Uffizi federal da statistica. En cumparegliaziun: L’onn 2020 registrescha la Svizra 600 421 interpresas da l’economia da martgà. (fmr/sab)

Il comité d’organisaziun da la 31avla ediziun dals Dis da Litteratura a Domat cun Sara F. Hermann, Toni Vinzens, Carin Caduff e Laura Pfister (da san.). FOTO RTR

Quatter ivettas da la petta da Domat

Ils magliacudeschs e truschabustabs han puspè visità questa fin d’emna Domat. Là vegnan preschentadas durant ils Dis da litteratura mintg’onn publicaziuns rumantschas. La FMR ha piclà ora quatter ivettas da l’ediziun da quest onn.

SANDRO BUCHLI/FMR

Per stgatschar il blues da november èn passa 350 visitaders vegnids questa fin d’emna a Domat en la Sala Tircal. Discussiuns animadas e preschentaziuns interessantas – tut en tut ra-dund 20 puncts da program han procurà per buna atmosfera e blera inspiraziun litterara. Durant ils trais dis èn sa preschentads sin il palc radund 50 auturas ed auturs, moderaturas, fotografis, musicistas, linguists, edituras, redac-turs e criticras da litteratura.

L'emprima ivetta: In cumenzament da furora

L'emprim punct culminant dals Dis da Litte-ratura è stà l'autur bernais *Michael Febr*. Sias fi-guras litteraras èn per part scurilas, per part tragicas e mussan conflicts umans che dattan da pensar. Cun sia vusch rauca e marcanta ha el prelegi ritmicamain sias istorgias or dal cu-desch «Hotel der Zuversicht». Cun sia vusch ferma ha *Chiara Jacomet*, en-semen cun *Momo Kawazoe* a la batteria, procu-rà per in vair terratrembel a Domat. Suent-er ina duas chanzuns è il public stà si da las sutgas ed ha cumenzà a sautar ed a sa mover tar ils suns e tuns da «ladunna».

La band «ladunna» ha rockà la buda Tircal a Domat. FOTOS FMR

La secunda ivetta: L'emprim è in Zürichais
Ch'ìls texts e las preschentaziuns da *Gion Mathias Cavelti* èn in pau «schregs» – quai è bain enconuscent. Durant ina «séance da mesa-notg» la sonda saira ha el l'emprim preschentà al public ses agens trics e tracs «mentals» avant che surlaschar la tribuna a *Stephan Borer*, il men-talist per propi e da renum mundial. Quel ha cun sias forzas mentalas (u eri trics e tracs?) pu-di engiavinar passaschas casualas da cudeschs u segns zodiacs dad aspectaturas ed aspectaturs. Gion Mathias Cavelti aveva era empermess da materialisar l'emprim uman rumantsch da l'istorgia. E cura che quel spiert alv è lura propi cumpari da tschella vart da la sala, baterlava quel per surpraisa da tuttas e da tuts in net e schuber «Züri-Tütsch» e betg rumantsch. Sechsilüüte empè da Chalandamarz pia!

La terza ivetta: Ediziuns scientificas ma tuttina popularas
Tranter crimi, poesias, romans e raquints curts meritan cunzunt era trais ediziuns scientificas ina menziun – gist perquai ch'ellas èn era leva-main accessiblas per in public pli vast. Per l'ina fiss quai l'ediziun da texts da Clementina Gilly (1852–1942), procurada dal professor da ru-mantsch a Turitg *Rico Valär*. Clementina Gilly

è l'emprima dunna rumantscha che ha publi-tgà l'onn 1926 ina collecziun da poesias. Per l'auter èsi in bel fatg ch'i dat ussa finalmain in'antologia da texts surmirans (dapli sin pagi-na 8). Spectaculara è era l'expediziun dal Lu-merin Gion Casper Collenberg (1733–1792), il qual era viaggià a ses temp sin l'insla Mauri-tius. L'ediziun da questa descripziun da viadi da *Michele Luigi Badilatti* ha impressunà las preschentas ed ils preschents.

La quarta ivetta: Organisateurs cuntents
Tenor la communicaziun a las medias han va-ga 350 persunas visità l'ediziun da quest onn. Quai è bler, era en cumparegliaziun cun ils ul-tims dus onns che èn stads «unfrendas» da las undas d'infezciun da corona. Il comité d'orga-nisaziun è damai fitg content cun la 31avla. «La notg è populada da demunis, striuns e lufs, malspierts e nanins» ha ditg la moderatu-ra *Anna Serarda Campell*. – Ma la notg novem-brila da Domat è puspè era stada populada da Ladins e Sutsilvanas, Surmirans e Sursilvanas, persunas da lingua tudestga u taliana ch'èn veg-nidas a Domat per commentar, discutir, criti-tgar, sunar e chantar.

Dapli dals Dis da litteratura datti sin www.rtr.ch

Gion Mathias Cavelti (san.) observa criticamain las abilitads dal mentalist Stephan Borer che mus-sa qua ina da sias furbarias vi da Maria Victoria Haas.

Michele Badilatti (amez) preschenta ensem cun Claudio Spescha ed Erwin Caduff sia publicaziun dal Lumnezian Gion Casper Collenberg ch'è viaggià a Mauritius.

La moderatura Anna Serarda Campell ha manà tras ils trais dis dal festival.